

Vredes spiraal

Kwartaalblad van Kerk en Vrede, maart 2015, jaargang 11, nummer 1

Geweldloosheid & geloven

Kinderen nog altijd in de cel

Staatssecretaris Fred Teeven (links) zei gezorgd te hebben voor een 'kindvriendelijke gesloten locatie'.

door Mark Akkerman

Zes houten huisjes, betiteld als 'chalets', maar nauwelijks meer dan willoze bouwketen met weinig ramen. Geplaatst op betonnen platen, omringd door penitentair hekwerk, met stroomdraad en camera's. Daarachter een vijf meter hoge muur, wederom voorzien van stroomdraad. Aan het bovenste deel van de muur is een soort behang met groene bladeren gehangen, om de illusie van een groene omgeving te creëren.

Volgens staatssecretaris Fred Teeven (VVD) van Veiligheid en Justitie is dit een 'kindvriendelijke gesloten locatie' voor vluchtelingen gezinnen. Een gezinsgevangenis dus. Maar van Teeven mag het niet zo genoemd worden, want hij wil kunnen beweren dat kinderen niet meer in de cel belanden. *Defence for Children*, dat stelde dat de omstandigheden in de gezinsgevangenis "zeer schadelijk zijn voor kinderen", kreeg dan ook de wind van voren: "Dan zorg je dat geen kind op cel gestalte krijgt en dan is het weer niet goed."

Aankondiging

Eind mei 2014 laat staatssecretaris Teeven per brief aan de Tweede Kamer weten dat hij van plan is een speciale detentielocatie voor

gezinnen en alleenstaande minderjarige vreemdelingen (amv's) te openen. Deze nieuwe gevangenis moet begin 2015 gereed zijn en is gepland op het terrein van Kamp Zeist in Soesterberg. Kamp Zeist herbergt op het moment al zowel een regulier detentiecentrum als een, voorlopig tijdelijk, asielzoekerscentrum. Teeven geeft in zijn brief aan de Kamer op hoofdlijnen aan waaruit de maatregelen bestaan om de nieuwe gevangenis geschikt te maken voor kinderen en gezinnen. Hij rept over "[het] bieden van

zoveel mogelijk bewegingsvrijheid binnen de locatie en het verschaffen van adequate voorzieningen voor gezinnen en kinderen." Op het terrein komt ook "een voorzieningencentrum met onder meer een recreatieruimte, buitenspeelruimte, een winkelvoorziening en internetfaciliteiten." Bij sommigen zal dit beelden van een vakantiepark oproepen, maar al snel komt de aap uit de mouw: het gaat hier wel degelijk om een gevangenis, eufemistisch betiteld als 'afgesloten locatie'. Om dit gevoel wat te dem-

- 3 Wij zijn zelf het gevaar
- 4 "Vrede moet groeien van onderop"
- 5 Pelgrimage van gerechtigheid en vrede
- 6 Aan mijn kleindochter
- 7 Irak, geweld en een discussie
- 8 Persiflage op de inburgering
- 9 Egypte, een land vol repressie en trauma's
- 10 Een jongerenreis als pelgrimage
- 11 Ik breng een rechter aan het licht

pen, zullen bewakers echter geen uniformen dragen en zal de omheining "door het groen goeddeels worden onttrokken aan het zicht van de bewoners." Na jarenlange kritiek besluit

Eerste crowdfunding 'Kerk en Vrede' geslaagd

Vorig jaar, op 12 november, zijn wij gestart met een 'crowdfunding project' waaraan ook de lezers konden deelnemen. We wilden graag donaties bij elkaar verzamelen, waarmee we ons *Kerk en Vrede*-kantoor bij de tijd zouden kunnen brengen. We vonden, dat we onze vrijwilligers en staf niet met de huidige verouderde apparatuur konden laten doormodderen.

Dit te meer, omdat wij van plan waren in dit voorjaar te verhuizen naar een nieuwe locatie. En het zou mooi zijn wanneer we daar dan met nieuwe digitale apparatuur zouden kunnen starten. Het ging om een vijftal nieuwe computers en twee printers, voor een totaalbedrag van € 5000. Welnu, binnen acht weken was de zaak al rond! Op 6 januari mochten we vaststel-

len dat het doelbedrag was bereikt, bijeengebracht door 69 donateurs die wij hier van harte bedanken. Mooi dat het vredeswerk door medewerkers en vele vrijwilligers weer verder ondersteund kan worden door goed functionerende computers. Want dit is zeker: 'Oorlog wordt altijd wel verkocht; vrede is niet te koop!'

Namens de staf: Arie de Bruijn

de staat per 1 september 2014 niet langer kinderen in vreemdelingenbewaring in het detentiecentrum op Schiphol te plaatsen. Gezinnen met kinderen kunnen in principe het verloop van hun asielprocedure in relatieve vrijheid afwachten in Ter Apel. Omdat men echter nog steeds gezinnen wil kunnen blijven opsluiten, wordt met spoed een tijdelijke gevangenislocatie ingericht op Kamp Zeist, die op 1 oktober in gebruik wordt genomen. In januari paste het ministerie van Veiligheid en Justitie de regelgeving in de Vreemdelingendecret-circulaire 2000 aan. In Nederland arriverende gezinnen met kinderen komen in principe niet in de cel, maar "indien er indicaties van mogelijke risico's voor het geestelijk of lichamelijk welzijn voor het minderjarige kind" zijn, worden ze in de gezinsgevangenis geplaatst. Wat dat bijdraagt aan hun welzijn wordt in de toelichting niet duidelijk gemaakt. Ook in andere gevallen kunnen gezinnen in de gezinsgevangenis geplaatst of langer dan het in principe maximum van twee weken gehouden worden. Daaronder valt bijvoorbeeld het aanspannen van nieuwe procedures door de vluchtelingen of fysiek verzet tegen uitzetting.

'Kindvriendelijkheid' ontkleurd

Op 22 november vorig jaar voerde de Anarchistische Anti-deportatie Groep Utrecht (AAGU) een actie uit bij Kamp Zeist. Zes activisten krompen binnen het terrein van het detentiecentrum op de vijf meter hoge muren die om de gebouwen met cellen heen staan. Dan wordt het ware desolate karakter van de gezinsgevangenis duidelijk, zoals beschreven in de inleiding van dit artikel. Op dat moment zitten er twee gezinnen opgesloten, die uitgebreid kunnen praten met de activisten op de muur. De kinderen van een gezin

vertelden hoe ze 's ochtends om zes uur door politie van hun bed gelicht werden om naar Zeist overgebracht te worden. Beide opgesloten gezinnen behoren tot de Sikh-gemeenschap en worden in die hoedanigheid niet geaccepteerd door de streng-religieuze moslims van Taliban c.s. De mannen uit deze gezinnen zijn slachtoffer geweest van martelingen en vrezes bij terugkeer te worden vermoord.

Kort voor de actie van AAGU werd een gezin van Turkse politiek activisten vanuit de gezinsgevangenis gedeporteerd. Ouders vreesden voor jarenlange gevangenisstraffen wegens lidmaatschap van een verboden communistische organisatie. Het gezin Ndikumana uit Gilze, moeder Aline (36) met kinderen Jessica (4) en Owen (3), heeft in korte tijd twee keer vastgezeten in de gezinsgevangenis. In beide gevallen beval de rechter de opheffing van de bewaring omdat de belangen van de kinderen niet goed meegewogen waren in de beslissing het gezin vast te zetten.

Humaan gezicht?

Staatssecretaris Teeven staat bekend als een hardliner op migratiegebied. De afgelopen maanden probeert hij naar buiten toe een humaner gezicht te vertonen en kondigt hij maatregelen af die

daar bij aan moeten sluiten. Zo liet hij ook al weten dat het regime in detentiecentra voor vluchtelingen losgekoppeld wordt van dat in 'gewone' gevangenissen. Om vervolgens grotendeels hetzelfde systeem en dezelfde regels die in gevangenissen gaan gelden in een andere wet voor vreemdelingendetentie te gieten, waardoor de praktijk nagenoeg hetzelfde wordt. Zo blijkt het stevast om oude wijn in nieuwe zakken te gaan: het beleid van uitsluiten, opsluiten en deporteren van vluchtelingen blijft de norm.

- De Anarchistische Anti-deportatie Groep Utrecht (AAGU) voert al jaren actie voor de sluiting van het detentiecentrum op Kamp Zeist. Op dit moment loopt een campagne tegen de nieuwe gezinsgevangenis. Voor meer informatie: www.aagu.nl
- De Raden van Kerken Zeist, Soest en Soesterberg organiseren sinds november 2005 elke eerste zondag van de maand om 16.30 uur een wake bij Kamp Zeist. Voor meer informatie: www.wakezeist.nl

Vredesspiraal-redacteur

M. Akkerman is werkzaam als onderzoeker bij: www.stopdewapenhandel.org.

Colofon

Vredesspiraal is het kwartaalblad van de Vereniging Kerk en Vrede.

Redactie

Mark Akkerman, Benjamin Baars, Jan Anne Bos, Héleen Broekema, Arie de Bruijn, Rob van Essen, Lambert van Gelder (eindred.), Leen van den Herik, Yosé Höhne-Sparborth.

Kerk en Vrede

Kerk en Vrede is een landelijke vereniging van mensen die binnen en buiten de kerken actief zijn voor ontwapening en geweldloosheid. Het alom heersende geloof in geweld – ook binnen de kerken nog niet overwonnen – moet weerlegd en ontzenuwd worden. Elke poging tot (christelijke) rechtvaardiging van militair geweld en van voorbereiding daartoe verhindert de dienst der verzoening waartoe kerken en christenen geroepen zijn.

Abonnement

Als u het werk van Kerk en Vrede onderschrijft en wilt steunen, meld u dan aan als lid of donateur. Leden betalen tenminste € 40,- per jaar, inclusief een abonnement op Vredesspiraal en een aantal keren per jaar een ledenbrief. Een abonnement zonder lidmaatschap kost € 15,- per jaar. IBAN: NL74 INGB 0000 4353 82

Lezersbrieven

Lezers kunnen altijd reageren via onderstaande adressen. De redactie rekent op bijdragen van ca. 350 woorden. In voorkomende gevallen behoudt de redactie zich het recht voor om bijdragen eventueel in te korten.

Adres

Kerk en Vrede Vredesspiraal
Postbus 1528
3500 BM Utrecht
tel. 030-2316666
info@kerkenvrede.nl of
a.debruijn@kerkenvrede.nl
www.kerkenvrede.nl
facebook.com/kerkenvrede
twitter.com/kerkenvrede

Layout

terp10.nl

Druk

Narratio, Gorinchem

ISSN-nr. 1574-2725

Wij zijn zelf het gevaar

door Jan Anne Bos

Nooit gedacht dat ik nog eens iets van Koningsdag zou willen vinden. Ik ga er zeker niet tegen ageren of ervoor pleiten. Maar als het – wat de Telegraaf verhoede – toch een discussie zou worden aan de smeulige 'tafels van...', dan hier alvast wat overwegingen. Ook om duidelijk te maken dat de koningsdag als zodanig een non-issue is.

De discussie voor of tegen afschaffen van zo'n koningsdag zal wel losbarsten als het vernieuwde format op tafel ligt. Nu kennen we slechts de datum: 27 april. Locatie: Dordrecht. Een voettocht door de stad kan niet: niet te beveiligen. (In Zwijndrecht hebben ze al flink de pest in dat 'sukkels' uit Dordt het hele plan al op straat zouden hebben gegooid. Maar dat heb je niet van mij). Ik stel de vraag: Wat voor samenleving zijn wij, dat we niet meer over straat kunnen met ons vorstenhuis? En ik vat dit niet op als een retorische vraag. De vraag of een samenleving waar volk en vorst gezamenlijk over straat kunnen dan zo begeerlijk is, laat ik zitten. Waarom zouden we dat willen? Ik weet het niet. We kunnen toch ook best zonder? We kunnen toch ook een goed boek gaan lezen? Landen zonder vorstenhuis om mee over straat te lopen redden zich toch ook! Ik wil ook geen antwoord geven op de vraag of we wel met ons vorstenhuis over weg kunnen. Ik bedenk ook niet wat de koning zelf ervan vindt of erbij voelt. Is wandelen met het volk het element waarom hij zich altijd op deze baan heeft willen storten? ("Jammer dat ik niet vaker in het jaar jarig ben!"). Van mij mag hij er ook best van genieten, als hij wil. Maar er zijn mensen om minder aan zoiets nooit begonnen. Maar die waren dan ook niet geboren in dat wiegje waar dat hele vreselijke nu eenmaal bij hoort. Oké, dat dus allemaal niet. Wat mij niet los laat is dat besluit als zodanig, om onze

vorst en zijn gezin niet te wagen aan de niet te beveiligen situatie op onze straten. Dat laat ons op straat achter. Op diezelfde straten die nog steeds net zo onveilig zijn. Goed, het gaat om gelegenheden waar grote massa's (in dulle stemming?) op de been zijn. Want gewoon op doordeweekse dagen zijn de Oranje-kinderen prima van hot naar her te krijgen voor school, catechisatie, clubjes en vriendjes. En de hardwerkende tweeverdiende ouders kunnen prima naar de werkpaleizen. Voor de zekerheid een bodyguard mee. Kan prima. Theatervoorstelling, rode loper acts, openingen op de Afsluitdijk gaat ook allemaal wel. Afleidingsmanoeuvres, look-alikes, stand ins: geen probleem. Toch?

De kwestie blijft: als onze vorst niet met ons over straat kan, dan is het voor elke andere gelijke burger ook niet veilig. Ik geef niet toe aan de logica dat onze vorst ons met zijn aanwezigheid allemaal in gevaar brengt. Wat eigenlijk wel zo is. Op onze straten heersen gevaren waar onze vorst niet aan blootgesteld mag worden, maar mijn kleinkind en ik wel? Is dat de idee? Wij moeten zelf maar voor onze veiligheid zorgen, zeker. Zonder het gigantische beveiligingsbudget van de koning, ook nog eens een

keer. Wij moeten het zelf maar bekijken. Er wordt met zoveel woorden gezegd dat de vorst er niet aan gewaagd mag worden, maar anderen wel. En dat is absurd. Wij zijn niet méér *collateral damage* than he! Als het goed (nou ja) is, maakt het voor een terrorist en voor de media-aandacht niks uit of er op mij een aanslag wordt gepleegd of op een hoger-waardiger-bekleder. Elk leven is onvervangbaar. Er zijn geen *pigs more equal* dan anderen! En dat wilde ik maar graag houden zo. Vraagje ertussendoor: De

Wij moeten zo nodig onze bedrijven naar de wapenbeurs in Abu Dhabi hebben! We zijn het geloof in een alternatief verloren.

wandeling werd toch niet afgeblazen vanwege het baarlijk uitvergroete gevaar van zo'n 'eenzame wolf' die een NOS-studio kon binnendringen, eind januari 2015? Ik heb blijkbaar ook een slokje complottheorie op. En dat pistool zag er toch wel erg echt uit, zeg. En Apeldoorn 2009 kwam langs. We hebben maar één koninklijke familie, maar veel van die *lonely wolves*, was de gedachte.

Terug naar: wat voor samenleving zijn we geworden? Niet zo zeer een samenle-

ving waarin wat meer boeven of zo rondlopen dan vroeger. Meer afrekeningen in het criminele circuit. Maar met wat betere speurders en wat strengere straffen los je dat wel op. Wij zijn zelf de gevaarlijke samenleving. In elke thriller die zich zelf respecteert komt het zo'n beetje wel aan de orde. Daar is de boef die smerige wapens verkoopt en dus gestopt moet worden. Maar die zich gerechtvaardigd weet door de moraal, dat de slachtoffers van de wapens van de officiële regeringen en hun foute vrienden die achter hem aan zitten, geen haar minder dood zijn. Geen centje pijn minder geleden hebben. Wij zijn zelf het gevaar. Wij zijn de verwoestende samenleving. Wij zijn de samenleving die alles in huis heeft om dat zo maar te houden. Wij moeten zo nodig onze bedrijven naar de wapenbeurs in Abu Dhabi hebben! Compleet met minister en de andere (koninklijke) *usual suspects*. We zijn het geloof in een alternatief verloren. We zien dat onze beveiligingsmiddelen van groot tot klein deze wereld niet safer maakten. Het staat met koeien van letters tegen de horizon geschreven, dat die het ook niet kunnen; nooit. Kappen dus! Niets belet deze samenleving om zelf dat alternatief wel te zijn.

Kunnen op Koningsdag vorst en vorstin min of meer onbeveiligd over straat?

“Vrede moet groeien van onderop”

door Benjamin Baars

“Het was zondagavond, ik was met mijn vrouw en kinderen onderweg naar de boerderij...” Daoud Nassar, een Palestijnse boer uit Bethlehem, spreekt een groep toe in een school in Utrecht Overvecht. Hij is in Nederland om te vertellen over zijn leven in de westelijke Jordaanoever en zijn manier van vreedzaam verzet.

“... Plotseling kwamen uit de velden langs de weg Israëlische soldaten. Het was avond en de Israëlische militairen schrokken van mijn aanwezigheid en geboden mij uit de auto te stappen. Met de rode laserstippen van de geweren op mijn borst werd ik ondervraagd. Het was een zeer angstige ervaring, ik dacht dat dit het einde was. De soldaten wilden de auto inspecteren en mijn kinderen die achterin de auto lagen te slapen moesten uit de auto. Ik probeerde mijn kinderen buiten

De familiefilosofie is een nieuwe manier van denken die verder gaat dan het Israël-Palestina conflict.

deze nachtmerrie te houden maar ik had geen keus. Ik besloot ze in het Engels te wakken zodat de Israëlische soldaten ook zouden horen wat ik ze vertelde. Ik ging naar mijn kinderen en vertelde ze; ‘er zijn Israëlische soldaten maar wees niet bang, ze zijn vriendelijk’. De Israëlische officier bood later zijn excuses aan voor zijn gedrag, mijn kinderen zijn het voorval nog niet vergeten.”

Ijzersterke zaak

Daoud en zijn familie bezitten en cultiveren al meer dan honderd jaar een stuk grond, op een heuvel een paar kilometer ten zuiden van Bethlehem. Ondanks het feit dat ze beschikken over erkende eigendoms-papieren zijn ze nu al meer dan 24 jaar verwickeld in een juridisch gevecht met verschillende Israëlische rechtbanken. Dat Daoud en

zijn familie nog steeds op de boerderij kunnen leven is uitzonderlijk. Honderden Palestijnse boeren zijn hun land kwijtgeraakt door Israëlische confiscatie.

Dat de familie Nassar nog steeds op haar land is, komt doordat de eerdere generaties, tegen de gebruiken van de tijd in, erg formeel en precies zijn geweest bij registratie van hun land. Daarnaast beschermt internationale steun en aandacht de familie omdat Israëlische regering geen imagoschade wil oplopen. Bovenal beschikt de familie over een ongelooflijk doorzettingsvermogen en liefde voor het land: “Het land is als onze familie, onze moeder, we zullen het nooit verlaten.”

De familie heeft een ijzersterke zaak met eigendoms-papieren, erkend door de Ottomanen, de Britten, de Jordaniërs en zelfs de Israëli. Zelfs dit is niet genoeg en de familie leeft in constante angst dat ze op een dag haar boerderij zal kwijtraken, net als de duizenden boeren die hen voorgingen. Vanaf de heuvel zijn vijf Israëlische nederzettingen te zien.

Vernielde olijfbomen

Met lede ogen heeft de familie aangezien hoe sinds de bezetting van 1967 steeds meer, en steeds groter wordende nederzettingen hun boerderij langzaam insloten. Bomen worden gekapt, wegen afgesloten en door middel van muren worden Palestijnen gescheiden van hun eigen land. Het bewerken en rendabel maken van het land wordt onmogelijk gemaakt door Israëlisch ingrijpen. Boeren bewerken hun land niet meer, vervolgens wordt het geconfiscieerd door de Israëli op basis van oude Ottomaanse wetten die stellen dat onbewerkt land door de staat mag worden overgenomen. Zo probeert men ook de familie Nassar van het land af te werken. Zo heeft ze geen

Daoud Nassar: “Vrede moet groeien, het is een proces dat tijd en moeite kost.”

toegang tot elektriciteit of water, is de belangrijkste toegangsweg naar de boerderij afgesloten met grote stenen en zijn door gewapende kolonisten meerdere pogingen gedaan om een weg over hun boerderij te bouwen. Toen de familie in 2002 een poging van de kolonisten langs juridische weg wist te verijdelen, waren die zo gefrustreerd dat ze 250 olijfbomen vernielden.

Constructieve daden

De familie probeert alle frustratie om te zetten in constructieve daden. Onder de vlag van de *Tent of Nations* heeft de familie verschillende projecten. Zo organiseert ze educatieve programma's voor kinderen en vrouwen uit de omgeving en staat de boerderij altijd

open voor bezoekers. Gasten en vrijwilligers van over de hele wereld, onder wie Israëli, bezoeken de boerderij en komen in contact met elkaar. Er is veel onwetendheid onder veel Israëli en er zijn veel verhalen van Israëlische bezoekers die begripvoller werden voor de situatie van de Palestijnen na het bezoek aan de boerderij. De familiefilosofie is een nieuwe manier van denken die verder gaat dan het Israël-Palestina conflict. Daoud vertelt: “Vrede is net als een olijfbom, die moet groeien van onderop. Vrede kan niet bereikt worden door politici die handen schudden of door het scheiden van mensen. Vrede moet groeien, het is een proces dat tijd en moeite kost. Er moet een verandering van mentaliteit komen. We moeten ophouden met praten over vrede en vrede gaan dóen. Ondanks de moeilijke politieke context moeten we blijven focussen op het positieve, ook al is dat misschien niet veel. Externe factoren de schuld geven en wachten op hulp is geen optie. Het is geen strategie, we geloven in deze manier van leven. Het is het enige dat ons verder kan brengen. We zijn nog ver verwijderd van rechtvaardigheid en vrede maar als we erin geloven kunnen we er samen komen, stapje voor stapje.”

Het devies van de familie Nassar: “Wij weigeren vijanden te zijn.”

Pelgrimage van gerechtigheid en vrede

door Kees Nieuwerth

Tijdens de Assemblée van de Wereldraad van Kerken in Busan, Zuid Korea, werden de lidkerken opgeroepen om op een *Pelgrimage van Gerechtigheid en Vrede* te gaan. Een pelgrimage van deze naar de volgende Assemblée, een pelgrimage in de komende zeven jaar.

Tijdens de oprichtingsvergadering van de Wereldraad van Kerken in Amsterdam in 1948 spraken de kerken hun intentie uit bij elkaar te blijven ('we STAY together') en tijdens de onlangs gehouden Assemblée in Busan spraken zij zich uit om samen (verder) op weg te gaan ('we MOVE together').

De Raad van Kerken in Nederland – zich aangesproken wetend – besloot een Taakgroep Pelgrimage in te stellen om een visie te ontwikkelen hoe die pelgrimage in Nederland vorm en inhoud zou kunnen krijgen. Daarbij gaat het om de vraag hoe we mee gaan doen in die wereldwijde oecumenische beweging. De boodschap van de Assemblée, getiteld 'Doe mee met de pelgrimage', zegt hierover: 'uitgedaagd door onze ervaringen in Busan dagen wij jullie uit om je Godgegeven talenten in te zetten voor transformerende activiteiten' in het kader van die Pelgrimstocht. Op een pelgrimstocht gaat het ons vaak om het heilige, de waarheid, de stilte te zoeken en onze relatie met God – en elkaar – onderweg te versterken.

Bij die *Pelgrimage van gerechtigheid en vrede* gaat het er dus ook om, dat de kerken opnieuw getuigen van het gedeelde geloof dat ons oproept actief gerechtigheid, vrede en heelheid van de schepping te zoeken. Dat hoort immers bij het wezen van de kerk.

Met die pelgrimage kunnen we ook in herinnering roepen dat christenen wel werden aangeduid als 'mensen van de weg'. Het gaat hierbij dus ook om de vraag wat het betekent om gelovige te zijn vandaag de dag. En om

elkaar te bemoedigen op de pleisterplaatsen onderweg. Het kan een nieuwe bezieling van de oecumenische beweging betekenen als lokale kerken en Raden van Kerken overal ter wereld aan die oproep gehoor geven.

Vier dimensies

Een pelgrimage heeft allereerst een **spirituele dimensie**, zij wordt niet zomaar ook wel omschreven als een 'bedevaart', een reis naar het heilige, maar is een op weg gaan omwille van het geloof. Maar deze pelgrimage, tegen de achtergrond van een Assemblée die opriep tot een kerk die zich inzet voor gerechtigheid en vrede vanuit het perspectief van hen die daaronder het meest lijden, is ook een hernieuwde oproep pleitbezorger van de slachtoffers te zijn. Het heeft dus ook een soort **profetische dimensie**: die van het nadrukkelijk en samen verheffen van onze stem tegen onrecht en oorlog en vóór gerechtigheid en vrede. In een recent stuk wijst de Wereldraad erop dat kerken dienen te erkennen, dat het aanklagen van onrecht en onvrede integraal deel uitmaakt van de 'costly unity' die de Wereldraad zoekt. Verder is er ook een **strategische dimensie**. De pelgrimage biedt immers kansen tot nieuwe verbondssluitingen met anderen 'van goede wil', met aanhangers van andere godsdiensten en vertegenwoordigers van allerlei organisaties die zich inzetten voor gerechtigheid en vrede. Dus zeker ook met de kerkelijke vredesbeweging! Ten slotte is er ook nog een **missionaire dimensie**. In het Wereldraaddocument 'Together towards Life' wordt gesteld, dat de kerken zich op een nieuwe wijze zouden moeten verhouden tot de wereld van vandaag door aan de zending een nieuwe inhoud en betekenis te geven. Dat daagt ons uit om nieuwe manieren te ont-

wikkelen om de 'Economie van het Leven' inherent aan het evangelie uit te dragen in een sterk gesecculariseerde context.

Nieuwe kansen

Wie weet biedt de pelgrimage ons wel nieuwe kansen om als kerken temidden van de samenleving gerechtigheid en vrede voor te leven, missie en dienstbaarheid, samenwerking en verzoening beter – en zichtbaar voor de maatschappij – met elkaar te verbinden. Kan de pelgrimage mensen helpen de kerken in een ander licht te zien?

De Taakgroep ziet als rol voor zichzelf vooral stimuleren, faciliteren, coördineren en communiceren. Lidkerken, lokale gemeenten en bondgenoten worden uitgenodigd om activiteiten in het kader van de pelgrimage te ondernemen. Graag zouden we zien dat die ook bekend worden gemaakt via internet. Er wordt dus gewerkt aan een interactief internet-platform om dat te kunnen faciliteren. Zo kunnen we ook van elkaar leren. Daarnaast willen we de komende jaren op tenminste twee momenten in het jaar een landelijke oecumenische activiteit organiseren: rond 21 maart – de internationale dag tegen racisme en discriminatie – en rond 21 september – de internationale dag voor de vrede.

Dit jaar zullen we op 21 en 22 maart een jongerenbijeenkomst houden. Lidkerken van de Raad van Kerken, de Evangelische Alliantie, PAX en *Kerk en Vrede* zijn uitgenodigd om ieder twee jongeren af te vaardigen. De Taakgroep Pelgrimage is namelijk van mening dat het van wezenlijk belang is om aan het begin van deze meerjarige pelgrimage van gerechtigheid en vrede jongeren aan het woord te laten en hun visie hierop te laten geven. Enerzijds helpt dat de taakgroep en de Raad

om de pelgrimage in de komende tijd verder vorm en inhoud te geven, anderzijds kunnen deze jongeren als ambassadeurs van de pelgrimage in eigen kring functioneren. We zien dit dus als een goed startpunt van de pelgrimage in de Nederlandse oecumene.

Vredeswandeling

Verder hebben we het plan opgevat om op zondagmiddag 20 september een oecumenische vredeswandeling, een 'Walk4Peace', te houden in Den Haag. Deze wordt in nauwe samenwerking tussen Raad van Kerken, de Haagse Gemeenschap van Kerken en de kerkelijke vredesbeweging (PAX en *Kerk en Vrede*) georganiseerd. Het motto van de Vredesweek ('Vrede verbindt') zal daarbij verbonden worden met de oproep tot een *Pelgrimage van Gerechtigheid en Vrede*. We zullen onderweg drie 'staties' aandoen: een christelijke (kerk), een interreligieuze (moskee) en een wereldse (Vredespaleis). De route is ongeveer 5 kilometer lang. Iedere locatie heeft een niet te lang programma van ca. 20 minuten. In het Vredespaleis zal het iets langer duren. Er zal onder meer een bijdrage zijn van de zijde van de Wereldraad. Ter afsluiting is er een informeel samenzijn. In totaal duurt het programma drie uur. Het programma zal gevuld worden met een aanbod dat inspirerend en toegankelijk is, waarbij het accent blijft liggen op 'pelgrimerend wandelen'.

Hierbij roep ik de leden van Kerk en Vrede op om deze datum van 20 september in de agenda te reserveren en in groten getale naar Den Haag te komen, liefst met onze bekende Vredesvlaggen en de banieren 'Maak oorlog illegaal'.

Aan mijn kleindochter

door **Yosé Höhne-Sparborth**

Een klein didactisch voorbeeldje van een pelgrimstocht. Als je echt 'de arme' tegenkomt en doorziet wat er gaande is, raak je eerst van slag en ga je anders naar jezelf kijken en jezelf veranderen. Zoiets. Aan mijn kleindochter. Is dus gemaakt voor de taakgroep pelgrimstocht, voor een dieper liggend debat over wat die pelgrimstocht zou moeten worden.

Ik ging naar Irak. Nee, ik kende de mensen niet. Zij kenden mij ook niet. Nee, ik ging ze niet helpen, ik ging maar voor een paar dagen. Ik had ook geen geld, dus ik bracht niets mee voor ze. Jawel, ik bracht wel iets mee. Een hele koffer vol met pluuche dieren, voor kinderen. Nee, Irak was eigenlijk geen arm land. Het was net zo modern als Nederland. Maar, dat was toen al twaalf jaar geleden. Jij was toen nog niet geboren. Twaalf jaar lang hadden alle landen van de wereld samen dat land helemaal op slot gedaan. Er mocht niets meer in. En er mocht geen olie uit. Dus het land kon niets meer verdienen.

*

En eerst hadden we nog oorlog gevoerd tegen Irak, alle soldaten dood gemaakt, en de steden gebombardeerd. Elektriciteit, waterleidingen, het was kapot. En toen ging het land op slot. Er mocht niets meer in, waarvan ze eventueel een wapen hadden kunnen maken. Er mochten zelfs geen pijpen meer ingevoerd worden om de waterleiding te repareren of de elektriciteit.

De mensen kregen heel erg veel honger, want het land is vooral woestijn. Er is maar een klein gebied waar eten wil groeien. Er gingen zoveel mensen dood, vooral kinderen, dat er op een gegeven moment een regeling kwam: Irak mocht een beetje olie verkopen, en daarvoor voedsel invoeren. Beperkt, en dat werd heel precies gecontroleerd. De honden van de controleurs kregen meer te eten dan de mensen in Irak. En Irak moest ook nog

zelf de salarissen betalen van al die controleurs van de VN.

*

Veel kinderen hadden leukemie, omdat er bij die oorlog ook verarmd uranium was gebruikt. Zeg maar, kleine atoomwapens. En medicijnen tegen die leukemie mochten het land niet in. Dus toen ik daar op bezoek was, lieten ze me ook een kinderziekenhuis zien. Magere kinderen, ziek, op bed. Bedden zonder lakens en naast elk bed een moeder. Een wanhopige moeder, en doodmoe.

Het was ook nog snikheet, dat is het daar in de zomer. Maar de airconditioning deed het al lang niet meer. Ik heb daar twee uur rondgelopen, mij is precies verteld hoe erg het allemaal was. En nee, dat zei ik al, ik was daar niet om te helpen. Ik was er alleen maar even om hen te vragen, of ze door de Amerikaanse soldaten bevrijd wilden worden van hun president. Nee, schatje, ik kende die Amerikaanse soldaten niet. Ik zou die soldaten ook niet kunnen tegenhouden. Ik had zelfs geen contacten met onze regering in Nederland, om die te overtuigen de Amerikanen tegen te houden.

Ja, toch ging ik dat vragen aan die mensen die mij helemaal niet kenden en die ik helemaal niet kende. Ik ben het met je eens. Dat was

stom. Dat had ik helemaal niet moeten doen. Maar ik had het goed bedoeld, we hadden het allemaal goed bedoeld. Maar stom was het, ja. Mensen die zo ellendig leven, door onze schuld, en ze dan vragen wat ze willen, terwijl zij niets te kiezen hebben, terwijl ik het toch niet zou kunnen veranderen en niets bij me had om ze te helpen.

Je hebt gelijk. Hoe durfde ik! Dat noem je nou: naïef. Geen idee hoe de verhoudingen zijn. Geen idee van positie. Van mijn eigen positie. Van hun positie. Jawel, de kerken in Nederland konden daarna iets zeggen in de krant. Maar meestal luistert de regering niet meer naar de kerken.

*

Het is wel goed afgelopen. De Irakezen wilden precies dat, wat wij ook konden doorgeven aan het volk in Nederland: geen soldaten meer, niet wéér oorlog! In Nederland gingen toen twee keer achter elkaar wel 80.000 mensen de straat op om tegen die oorlog door de Amerikanen te protesteren. De oorlog ging toch door. Dat zei ik al, wij hebben die macht helemaal niet om Amerika tegen te houden. Maar het liep nog beter af. In Irak leerde ik mensen kennen, die eigenlijk bij mijn familie horen. Dominicanen, Dominicanessen. Ze wilden dat ik nog eens terug zou komen. Dat heb ik gedaan.

En toen zag ik wat ze daar allemaal doen voor het volk. Sindsdien kon ik ze wel een beetje helpen. Ik kon geld zoeken voor hun goede werken. Maar dat was maar gewoon geluk hebben, zodat die missie toch nog goed afliep.

Nee, ik zou zoiets nooit meer doen. Ik zou nooit meer als volslagen vreemde naar mensen gaan die in de diepste ellende zitten, alleen maar om hen te vragen welke ellende ze erger vinden: leven onder de dictator, of een oorlog. Je mag zoiets niet vragen aan mensen die geen keuze hebben, als jij zelf niet in staat bent hun lot te keren. Als ze jou helemaal niet kennen en als jij ook niets hebt om hun leed te verzachten.

*

Dus ja, ik heb veel geleerd. Zoiets doe ik niet meer. Precies, je begrijpt het. Daarom ga ik nu niet naar Irak voor vier dagen. Ik zou hen maar voor de voeten lopen. Daarom ga ik voor zeven weken. Dan kan ik gewoon helpen bij al die vluchtelingen. Ik zie wel wat er gedaan moet worden. De bisschop van daar vond het een heel goed idee. Ja, ik zal je vertellen wat ik er gedaan heb. Begrijp je nu waarom oma zo lang weggaat? Ben je dan niet meer boos dat ik zo lang wegga? Je bent een schat!

Irak, geweld en een discussie

door Yosé Höhne-Sparborth

Ik was even in Irak. Zeven weken. Alle niveaus doorwoond: bisschop, kloostergemeenschap, schoolteams, vluchtelingenkamp. Langzaam dringen dan ook geruchten tot me door die hardnekkig zijn in Irak. En die verbazend goed aansluiten bij bepaalde realiteiten.

Abouna Qais, naaste medewerker van bisschop Mirkis, krijgsgevangen geweest in Iran, heeft maar twee kandidaten voor hoop in Irak: de huidige minister-president van Irak, Fuad Masum, en Iran. Fuad Masum is een wijs mens en kan, als hij de tijd krijgt, de groepen weer bijeen brengen die door de VS en later Maliki tegen elkaar werden opgezet. Iran vindt hij een kandidaat, omdat Irak een meerderheid sjiïeten heeft, en Iran dus veel invloed heeft. Het Midden-Oosten zal in politieke invloedssferen worden verdeeld. Rust in toekomst is alleen denkbaar, als je realiteiten accepteert, dus ook de invloed van Iran.

Pater Jens, een Syrische monnik van Duitse oorsprong die in zijn retraitshuis leeft met tweehonderd vluchtelingen, allen opeengepakt, maakt nog iets anders helder: "Eigenlijk moet je helemaal niet militair denken over IS. Het zijn simpelweg misdadigers. Hen bestrijden zou politiewerk moeten zijn. Ze hebben hun kapitaal vergaard met roven, stelen, afpersen, chanteren. Ze moorden. Ze verkrachten. Ze bedrijven slavenhandel. Men zou ermee moeten worden omgegaan zoals met de piraten uit Somalië. Als ze met politiestrategieën bestreden zouden worden, gaat de glans er ook af. Het heeft óók helemaal niets met de islam te maken. De meesten komen uit alle windstreken, behalve uit de eigen Arabische moslimculturen hier in de streek. Ze hebben via internet een bepaalde opvatting van islam bijeen geknutseld. Ze hebben ook met fundamen-

talisme of traditie niets te maken. Was het maar waar dat ze enkel af en toe een kerk opblazen. Ze vernielen graven van moslimheiligen, ze vernietigen moskeeën. Ze ontnemen de moslims hier hun geschiedenis."

Vier houdingen

In Irak kom ik vier houdingen tegen:

– Gewoon maar overleven, bekaf, en geen energie voor welke discussie ook; dat zijn de meesten. En ik begrijp dat. De Irakezen overleven al 35 jaar, in verschrikkelijke situaties die telkens andere strategieën vragen om te overleven. De vrouwen, die het dagelijkse leven gaande moeten houden, zijn tegelijk loeisterk, intelligent, uitgeput én sublieme gastvrouwen. Ik durfde hen geen tijd en energie te ontstelen met discussies die niets toevoegen aan hun overlevingskunst.

– "IS, dat is de zuivere islam." Dat zeggen sommige mannen, die dat commentaar kort en bondig geven, maar in een discussie weinig nuance aan informatie kunnen bieden. Ze nemen klakkeloos aan wat IS beweert over zichzelf. De moslims met wie ze dagelijks gewoon samenleven, worden feitelijk tot niet-moslim verklaard, maar dat realiseren ze zich niet.

"Eigenlijk moet je helemaal niet militair denken over IS. Het zijn simpelweg misdadigers. Hen bestrijden zou politiewerk moeten zijn. Ze hebben hun kapitaal vergaard met roven, stelen, afpersen, chanteren."

– De mannen die breed geïnformeerd zijn, geven in variatie met pater Jens en bisschop Mirkis aan: "IS? Straatbendes die hier hun speelplaats zoeken. Uitgenodigd door Assad. Er zitten Duitse jongens tussen die het wel handig vinden

De Syrische monnik Abuna Jens viert de eucharistie samen met jongeren tijdens een triduum.

moslim te worden omdat je dan vier vrouwen en slavinnen mag hebben. Maar die zijn dus wel met een middeleeuwse islam bezig. Geen idee hebben ze, hoe ook de moslimwereld zich ontwikkelt. Onze mensen verdienen het beschermd te worden tegen criminelen. Met 'staat' heeft dat niets te maken. Rovers zijn het, meer niet. Er op een andere wijze over spreken geeft hun te veel eer."

– En er zijn er, die het land wel willen opsplitsen, met name onder politici zijn die te vinden; die willen het land graag opsplitsen om dan zelf stamleider te kunnen worden, al was het maar baas van een stad. De minderheden in dit land zouden bij een dergelijke oplossing helemaal van de kaart geveegd worden. In de actuele overlegsituatie doen ook minderheden mee, maar als het land per stam wordt opgedeeld, worden ze een minderheid bij één dominante groep. Bovendien zouden de omringende landen gaan vechten om de te verdelen grond en invloed (en olie).

Geruchten

En dan zijn er die hardnekkige geruchten. De week voordat IS in Mosul verscheen, zaten de banken van Mosul

en Caracosh ineens tot de nok vol met papiergeld. De directeuren hadden geen idee waar dat voor nodig was. Aangeleverd door? En de hele leiding van het leger zat ineens in Bagdad. De enkele reserveofficier die in Mosul achterbleef, vertrok per helikopter toen IS aan de horizon verscheen. De namen die rondgaan zijn Maliki (Irak) en Barzani (Koerdistan). Omgekocht. Rijk geworden.

Het gerucht verklaart, dat Mosul zomaar kon vallen. Het betekent ook, dat er weinig werkelijke wil is om de zaak weer snel op orde te krijgen. De Koerden hebben geheel eigen belangen, en handelen naar die belangen. Intussen dat volk. Murw, na 35 jaar diepste ellende, telkens dieper. Dat volk zit in propvolle 'kampen', werkloos, of overlopen door vluchtelingen. Een kweekvijver voor een aanstormende agressieve generatie; zelfs in dit volk, dat zo lang zijn wijsheid en innerlijke rust heeft weten te redden dwars door al die ellende heen. Bij zoveel lijdensdruk is tijd ook een factor in discussies rond geweldloosheid. Hoeveel lijdensdruk kan een volk aan voordat het implodeert?

Persiflage op de inburgering

De Raad van Kerken in Nederland start binnenkort met haar zeven jaar durende programma *Pelgrimstocht van Gerechtigheid en Vrede*. Bij gelegenheid daarvan zal de theatergroep 'Vreemde Vis' op 21 maart in de Utrechtse Janskerk het stuk "En het regent" opvoeren. Iedereen is daarvoor uitgenodigd. En tegelijk worden hiermee jonge creatieve theatervrouwen gepromoot die geëngageerd theater maken.

"En het regent" is een humoristische persiflage op het Nederlandse inburgeringsbeleid. Het is een uur lachen, je ergeren samen met de spelers en je vermaken om de frisse wijze waarop die 'aanboorlingen' de draak steken met ons 'inboorlingen'. Daarna is er een gesprek met de acteurs. De spelers zijn zelf jonge allochtonen. De theaterproductie is gemaakt op basis van ongeveer vijftien interviews met NN'ers, Nieuwe Nederlanders dus. Het is uit het leven gegrepen. De geïnterviewden kwamen uit Marokko, Turkije, Argentinië, Iran, Suriname, (afro-) Amerika, Nigeria, Canada. Lilian Vis Dieperink, Anne Hogewind en Stefanie Bonte zijn de professionele crew die samen theater maken. Op hun website staat te lezen: "In hun voorstellingen

belichten ze bijzondere, onbegrijpelijke, vreemde, soms verborgen thema's, die op dit moment in de maatschappij spelen. Ze werken dan ook altijd vanuit echte verhalen. 'Vreemde Vis' maakt daarmee theater, dat zich ergens tussen community theater en documentair theater bevindt. Ze werken projectmatig samen met acteurs, die een binding hebben met het thema van de voorstelling."

De voorstellingen van 'Vreemde Vis' kenmerken zich door een absurde, tragikomische en beeldende, vorm en speelstijl, die ervoor zorgt dat ook zwaardere thema's toegankelijk worden. De interviews stammen uit 2012 en 2013, daarna werd het theater improviserend opgebouwd met de spelers samen: Paula Urias als professionele acteur, Steven en Ima die ook in een nachtclub werken, Seyi semi-professioneel artiest maar vooral grafisch vormgever.

De *Pelgrimstocht van Gerechtigheid en Vrede* dreigt in Nederland romantische trekjes te krijgen: jongeren aantrekken, samen wandelen. De kritische stemmen

die de werkelijke inzet van deze zeven jaar boven tafel houden, krijgen op dit moment nog veel ruimte en daar ligt hoop voor onze nabije en verdere toekomst. Want pelgrimeren is van oorsprong wat Abraham deed: helemaal opbreken uit je kaders, naar nieuwe kaders op pad gaan en je weet nog niet waar je uitkomt.

Vijftig jaar geleden poogde Paus Johannes XXIII met de R.-K. Kerk via het Tweede Vaticaans Concilie een dergelijk proces: opbreken uit te oude kaders, ramen en deuren open. Onder leiding van Lefèbvres en andere superorthodoxe prelaten gaf Paus Paulus VI toe aan de angst en samen timmerden ze de open ruimten weer dicht. Bang voor een werkelijke

pelgrimage. Prof. dr. Peter Schmidt uit Leuven ziet een pelgrimstocht als de uitdaging om ook je meest dierbare kaders open te breken, zelfs je beelden van God. En zeker je zelfbeeld als mens, als kerk. Het wordt de mouwen opstropen tegen onszelf om daarin zelfs maar een beetje te kunnen slagen. Dit theater zet ons op weg.

"En het regent": Janskerk, Utrecht, 21 maart, 14.00 uur. Tot juni 2015 kan men de theatergroep ook naar de eigen woonplaats halen, tegen betaling uiteraard. Als professioneel theater vragen ze wel een bescheiden vergoeding: 1250 euro. Meer mag. Meer informatie over de theatergroep: www.tgvreemdevis.nl

Niet verdeeld maar samen

De kinderen van de protestantse Johannescentrumgemeente in Utrecht zijn in de kinderkring op hun eigen manier aan de slag gegaan met het thema 'Niet verdeeld maar samen'. Zo luidt de titel van het lied dat Wick Gispén schreef naar aanleiding van de moorden in Parijs en de reacties daarop. Zij maakten er 'Niet vechten, maar praten' van en werkten hun gedachten over het thema uit tot een tekening.

De interpretatie is een beetje dubbel, omdat de gekozen tekst is: 'niet vechten maar praten'. Dit thema is feitelijk op twee manieren te interpreteren: 'niet vechten (zoals tegen elkaar zeggen 'wij zijn beter'), maar met elkaar in gesprek gaan'. Maar wat eigenlijk bedoeld werd, was: 'niet vechten (geen geweld gebruiken zoals in Parijs),

maar met elkaar praten. En dat is dan de humor: 'wij zijn beter' is een vorm van praten. Maar ja, helpt dat nou? Het is in elk geval origineel gevonden en zo is het een echte cartoon geworden, "waar je even over moet doordenken", zoals een van de kinderen in de kerk zei.

Zo zongende jongsten van de Johannescentrumgemeente hun eigen 'lied', terwijl in de dienst van de volwassenen de creatie van Wick Gispén klonk. Deze musicus van de Johannescentrumgemeente componeerde het lied 'Niet verdeeld' om uiting te geven aan de afschuw over de gebeurtenissen in Parijs op 7 januari en geïnspireerd door

de woorden van burgemeester Aboutaleb van Rotterdam.

Het lied klonk tijdens de viering in het Johannescentrum op 18 januari. Een viering waarin nadrukkelijk de link werd gelegd naar de actualiteit van Parijs en ook Sydney een aantal weken geleden. Onze gemeentepastor Toos Wolters verwoordde dat treffend in haar gebed:

Zie deze aarde, zie ons Jouw mensen, lieve mensen, bange mensen, boze mensen. En zie de chaos en de leegte. We zoeken elkaar en raken elkaar kwijt, we reiken uit en wijzen af, we verbinden en slaan wonden, twee in één. Dat wij ons verheffen

naar Jou toe. Dat Jij je ontfermt over ons. Omwille van de vrede en de vriendschap, omwille van de eenheid.

Via Facebook heeft het lied intussen ruim drieduizend mensen bereikt. Het lied met de bijbehorende partituren en begeleiding is gratis te downloaden van de website van de Johannescentrumgemeente (wp.johannescentrum.nl) onder het kopje Nieuws 'niet verdeeld maar samen' – de titel van het lied.

Eerder verschenen in 'Kerk in de Stad', blad van de Protestantse Gemeente Utrecht, jrg.22, nr. 6, 15 febr. 2015.

Egypte, een land vol repressie en trauma's

door Vivienne Matthies-Boon

Wie de Westerse en Nederlandse media doet geloven is het op dit moment rustig en stabiel in Egypte. Op een aantal mensenrechten schendingen na, zoals de lange detenties en rechtszaken tegen de Al Jazeera-journalisten, horen we nu namelijk bijna niets meer over de politieke ontwikkelingen in Egypte. Hoewel de Islamistische groep Al Ansar al Beit al Maqdis – die vooral in de Sinai actief is – in een strategisch foefje de loyaliteit aan de Islamitische Staat heeft uitgeroepen zijn er inderdaad geen onthoofdingen in Egypte en ook worden er ook geen Amerikaanse bommen gegooid in de strijd tegen de Islamitische Staat. In vergelijking met elders in de regio is het rustig.

Echter, schijn bedriegt: elke dag vallen er namelijk nog steeds (vaak tientallen) doden in Egypte in Abd El Fattah El Sisi's zogenaamde 'oorlog tegen terreur' – de strijd tussen de zeer repressieve staatsveiligheidsorganen en verschillende gedesillustreerde en gewapende Islamistische groeperingen. Bovendien zijn er sinds de aanvang van Sisi's bewind, meer dan duizend mensen willekeurig opgepakt – onder wie mensenrechtenactivisten als Yara Sallam, Mohamed Sultan en vele anderen. Demonstraties zijn sinds de in november 2013 ingevoerde 'Demonstratie Wet' verboden – en de staat gebruikt dit vooral als excuus om 'lastige' mensen (onder wie Islamisten en veel mensenrechtenactivisten) zonder pardon op te pakken en jarenlang vast te zetten, ook al waren zij niet eens in de buurt van een demonstratie.

Dat het rechtelijk systeem niet deugt wordt voorts ook bevestigd door de massa's doodvonnissen die regelmatig worden toebedeeld, waaronder recentelijk de 183 doodvonnissen van 'gewelddadige reischoppers' op 2 februari. En zelfs als je officiële toestemming hebt om te demonstreren, kun je alsnog zonder pardon worden neergeschoten – zoals blijkt uit de moord op Shaima el Sabbagh op 24 januari 2015, die in koelen bloede

werd doodgeschoten door de Egyptische politie toen ze bloemen wilde leggen op het Tahrirplein tijdens de vierde gedenkdag van de revolutie.

Paniekcampagne

De staat is inmiddels ook een paniekcampagne begonnen waarin burgers worden opgeroepen om zogenaamde onruststokers, spionnen en andere verdachte personen aan te geven bij de politie, want deze mensen zouden Egypte kapot willen maken. Het gevolg is dus bijvoorbeeld dat mensen in het openbaar vervoer zonder pardon worden opgepakt omdat ze door medepassagiers worden bestempeld als verraders van het vaderland als ze ook maar iets kritisch zeggen over de huidige (moedeloze) situatie in Egypte. En dus, als er al over politiek gepraat wordt, gebeurt dat nu vaak fluisterend want de tijd van achterdocht, argwaan en de veiligheidsdiensten is weer volop (en in versterkte mate) terug in Egypte.

Zelfs als je officiële toestemming hebt om te demonstreren, kun je alsnog zonder pardon worden neergeschoten.

De media spelen in Egypte een grote rol in deze paniekcampagne. De lange propagandistische advertenties van het leger in de strijd tegen Islamistische terreur worden eindeloos herhaald, en ook de talkshows zitten vol haatzaaij ten opzichte van diegenen die er een andere mening of een andere levensstijl op na houden.

Publieke vernedering

Een schokkend voorbeeld hiervan was de recente (naakte) gevangenzetting en mishandeling van veertig mannelijke bezoekers aan een badhuis in Cairo, die onder de leiding van journaliste Monica Iraqi publieke

"Je beleeft elke dag de dood binnen in jezelf."

vernedering ondergingen in de Egyptische media. Deze media beweerden dat de politie nu het meest perverse hol in Egypte had opgerold, en dat deze mannen er 'immorele en perverse homoseksuele praktijken op na hielden', welke 'de oorzaak waren van de verspreiding van aids' in Egypte. Een jongen, die in maart 2011, in de tuinen van het Egyptische museum door het leger zwaar gemarteld was, verwoordde dit als volgt:

"Je kan niet beschrijven wat je in deze momenten beleeft. Je kan het niet verwoorden. Je leeft in een andere wereld dan andere mensen. Als je eenmaal hebt meegemaakt wat ik heb meegemaakt, dan heb je het ergste meegemaakt en beleeft je elke dag de dood binnen in jezelf."

Eigen sterfte

Helaas beleeft een zeer groot deel van de Egyptenaren inmiddels de dood in zichzelf, want bijna iedereen is door de politieke ontwikkelingen sinds 2011 ófwel in directe aanraking met de immanente mogelijkheid van zijn eigen dood gekomen, ófwel met die van een vriend(in), familielid of kennis. De meeste mensen in Cairo hebben wel een van deze relaties verloren. Ook zijn veel mensen gewond geraakt, gemarteld en verkracht in de botsingen met de verschillende regeringen (van de hoge militaire raad in 2011 tot Mohammed Morsi in 2012, Adly Mansour in

2013 en Abd El Fattah El Sisi in 2014).

Vaak wordt er in besloten vriendenkring om dit soort verwondingen en gebeurtenissen gelachen om zo door middel van grappen een moment van 'verlichting' te creëren, maar als je deze mensen persoonlijk spreekt dan barsten ze vaak in huilt uit en wordt het duidelijk dat een zeer groot deel van mensen in Cairo zwaar getraumatiseerd is en ook vaak niet weet hoe ze met deze trauma's om kan gaan. Depressiviteit, angstaanvallen, sociale isolatie, flashbacks, woede-aanvallen en ook nachtmerries zijn voor veel mensen aan de orde van de dag.

De traumatische ervaringen die velen hebben opgedaan worden niet alleen niet erkend in de maatschappij en de binnenlandse politiek, maar ook verergerd door het huidige politieke beleid dat alleen polarisatie en ontmenselijking voor ogen heeft. De letterlijke waardeeloosheid van het leven wordt ook, lijkt het, onderstreept door westerse overheden die handelsbelangen (inclusief de wapenhandel) belangrijker vinden dan 'goedkope' Egyptische mensenlevens.

Mw. dr. Matthies-Boon is werkzaam aan de Universiteit van Amsterdam als universitair docent Internationale Betrekkingen van het Midden Oosten.

Een jongerenreis als pelgrimage

door Héleen Broekema

Vorig jaar in de herfstvakantie maakten jongeren van de Paus Johannes XXIII-parochie uit Odijk, Werkhoven, Bunnik en Houten een pelgrimsreis naar Noord-Ierland. Onder begeleiding van emeritus pastor Adri Verweij, drie familieleden en twee jongeren-begeleiders verbleven zij in het Kinderhouse te Killough, in de regio waar de patroon van Ierland, St. Patrick, wordt vereerd. Een streek ook, die geteisterd werd door de burgeroorlog van katholieken en protestanten.

De Stichting Kinderhouse organiseert sinds 1991 vakanties voor katholieke of protestantse kinderen uit Noord-Ierland en voor kinderen die in de knel zitten in oorlogsgebieden. Pastor Verweij is daar al jaren bij betrokken. In 2012 is er een opzet voor een bedevaart gemaakt met het thema: *Reconciliation* (verzoening), in de voetsporen van St. Patrick. De centrale vraag was: Hoe kun je je verzoenen met jezelf, met elkaar, met de wereld en met God.

Een blog vol avonturen

Er is een leuk en enthousiast team van jongeren, begeleiders en organisatoren ontstaan, dat hard gewerkt heeft aan de voorbereidingen en om via activiteiten en sponsoring de benodigde financiën te verkrijgen. Er kwam een website en tijdens de reis waren er elke dag foto's en een blog, vol avonturen, ontmoetingen en werkzaamheden. In het huis moest de groep voor zichzelf zorgen. Het leek een verslag van een gewone jongerenreis. Met als extra Schriftlezingen of Keltische gebeden als dagopening.

Wat maakte deze reis tot een pelgrimage?

De dagopeningen en de excursies hielden meer in dan alleen lessen bijwonen op de interreligieuze school Shimna College in Newcastle, of daar samen voetballen. Bij aankomst werd de zegenbede van St. Patrick gelezen. De programma's waren bedoeld om 'ver-

Bij de evaluatiebijeenkomst bleek, dat de reis de blik verruimd heeft.

zoening' van verschillende kanten te belichten en te ervaren door middel van excursies, bezinning, gesprek en meditatie. Verzoening kan alleen plaats vinden als je te rade gaat bij jezelf door je te realiseren wat je doet in relatie tot jezelf en anderen. Leren luisteren naar de ander, waardoor vooroordelen kunnen verdwijnen.

Het brood dat ieder voor zichzelf had klaargemaakt, werd tijdens een picknick ingezameld en weer verdeeld. Er bleef over: een ervaring dat delen vermenigvuldigen is, een geweldige groepservaring.

Er werd stilgestaan bij de achtergronden van de burgeroorlog (*the Troubles*). De muurschilderingen en getowijken in Belfast werden bezocht. Er was een indrukwekkende ontmoeting met de politicus Malachy Curran, die in 1998 het Goede Vrijdag-akkoord als eerste mocht tekenen.

Bij Inch Abbey (een klooster-ruïne uit 1180) werd de vraag gesteld in hoeverre terugkijken naar het verleden, kan helpen op weg naar de toekomst. Bij Struell Wells, een bronnencomplex waar al vóór onze jaartelling mensen

kwamen en waar St. Patrick verbleef, werd het verhaal overwogen van Mozes slaande op de rots. Met daarbij de vraag: Ken je voorbeelden van keiharde plekken in je leven waar nieuwe bronnen ontsprongen?

Er ontspannen zich heel diepe en open gesprekken waarbij ook de begeleiders soms zeer openhartig waren. Tijdens het bibliodrama naar aanleiding van het verhaal van de zieke, die door zijn vrienden door het dak aan Jezus' voeten wordt neergelegd, zei iemand: "Ik zou het bed wel willen zijn, want ik wil wel dragen en gedragen worden." Bij John's Point, een ruïne uit de 10e-11e eeuw, werd uit 1 Johannes gelezen en de vraag gesteld: wat geloof en liefde voor henzelf betekent.

Geloven is een werkwoord

In groepjes werden tegeltjesteksten gemaakt. Samengevat: geloven is een werkwoord en de stam is LOVE. Deze tekst stond centraal in Saul Church, waar St. Patrick gepreikt heeft, een protestantse kerk, waar de groep de eucharistie vierde. Het brood dat ieder voor zichzelf had klaargemaakt, werd tijdens een picknick ingezameld en weer verdeeld. Er bleef

over: een ervaring dat delen vermenigvuldigen is, een geweldige groepservaring. Al met al een pelgrimsreis met veel ervaringen, psychische en spirituele ontdekkingen. Door het hechte en vertrouwde teamverband kwam veel wat verborgen is aan de oppervlakte. In de evaluatiebijeenkomst bleek, dat de reis de blik verruimd heeft, door andere verhalen, andere indrukken, anders omgaan met teksten en geschiedenis, verschillen in taal en cultuur. Een gevoel van onderdeel te zijn van een groter geheel in de wereld en in geloven. Het woord verzoening heeft veel meer inhoud gekregen. Al blijft het een een lastig woord.

Heeft u ervaring met een pelgrimage, laat ons dit dan weten in het kader van het decennium-thema van de Wereldraad van Kerken: Pelgrimage voor gerechtigheid en vrede. Met uw verslagen kunt u misschien anderen op ideeën brengen. Er zijn naar aanleiding van de verslagen van deze reis al verschillende groepen die ook deze pelgrimage zouden willen maken. Voor meer informatie over Kinderhouse:

www.kinderhouse.eu (Red.)

'Ik breng een rechter aan het licht'

door Arie de Bruijn

Een lied van Jaap Zijlstra. Was deze dichter met twee liederen voor het *Liedboek voor de Kerken* (1973) nog een 'ontijdig geborene', in het *Liedboek zingen en bidden in huis en kerk* (2013) is hij vertegenwoordigd met 19 liederen, waaronder dus lied 459: *Ik breng een rechter aan het licht*. Overigens, daarnaast zijn nog twee teksten van Jaap Zijlstra opgenomen: *Gebed om troost* (blz. 1488) en *Herfst* (blz. 1195). Met name het laatste wil ik u niet onthouden:

*Met elk blad dat valt, valt
meer licht op de aarde,
komt meer uitzicht vrij.
Met elk blad dat valt, staan
wij scherper getekend, valt
meer hemel ons bij.*

Jaap Zijlstra

Maar nu lied 459. Een adventslied bij Jesaja 42, 1-7. Juist in de adventstijd komt de thematiek van gerechtigheid en vrede in de profetenlezingen aan de orde. In dit geval een 'hymne' over de dienaar van Jahwe, waarin de christelijke traditie een voorafbeelding ziet van Jezus Christus: *...Hij schreeuwt niet, hij verheft zijn stem niet, hij roept niet luidkeels in het openbaar; het geknakte riet breekt hij niet af, de kwijnende vlam zal hij niet doven...* Dit bekende gedeelte is zeer herkenbaar in de coupletten 3, 4 en 5.

Boeiend hoe Jaap Zijlstra speelt met 'spreekwoordelijke' uitdrukkingen: ... koning bij de gratie Gods... (2)/ ...verlossend woord... (3)/...in weer en wind...(4).

En dan die fraaie slotzin van couplet 4: ...wat is geknakt, verbreekt hij niet, zijn adem heelt gelijk een lied.

Deze argeloze manier van omgaan met taal is bijvoorbeeld ook te vinden in lied 646:

De Heer is onze reisgenoot,/ Hij die ons zijn gezelschap bood/ en sprekend over kruis en graf/ geduldig tekst en uitleg gaf.

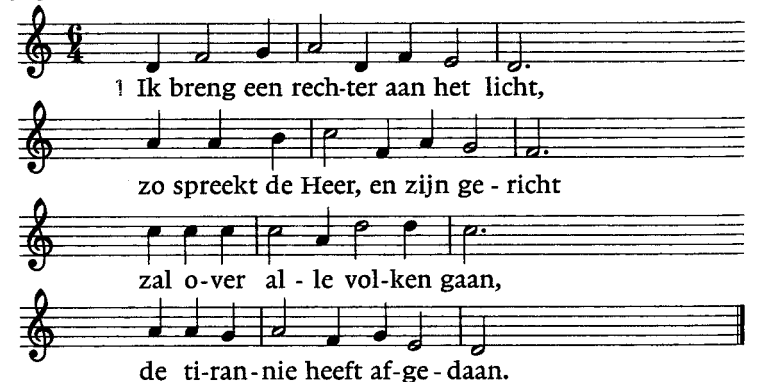
Het taalgebruik is alledaags en toch beeldend: *... hij dooft de vlam niet die verkwijnt,/ mijn knecht geeft gloed aan het bestaan, hij wakkert het geringe aan.* 'Aanwakkeren' is: feller laten branden, maar ook krachtiger laten worden. Een tekst die je haast moet proeven als een goede wijn...

De leenmelodie komt van lied 128 *Kom tot ons, scheur de heemlen Heer*, uit het *Liedboek voor de Kerken*. Dit lied is dus een 'contract', een lied met een nieuwe tekst op een bestaande melodie. De ontstaanstijd ligt bij deze tekst en melodie maar liefst 347 jaar uit elkaar (resp. 2013 en 1666) en wonderlijk genoeg ondersteunt de melodie de tekst op natuurlijke wijze. Een indringende en meeslepende melodie. Het driedelige ritme klinkt op drie manieren: lang-kort, kort-lang, en kort-kort-kort. Deze gedreven melodie declameert de tekst op overtuigende wijze.

©2013 Interkerkelijke Stichting voor het Kerklied, 's-Gravenhage

©2013 BV Liedboek, Zoetermeer

459 Ik breng een rechter aan het licht

1 Ik breng een rech-ter aan het licht,

zo spreekt de Heer, en zijn ge - richt

zal o-ver al - le vol-ken gaan,

de ti-ran-nie heeft af-ge-da-an.

- 2 Een koning bij de gratie Gods,
het onrecht breekt hij en de trots
van die grootspreken in hun waan
en kleinen naar het leven staan.
- 3 Hij is geen schreeuwer in de straat,
geen holle klank, geen potentaat,
de roep van zijn verlossend woord
wordt in het verste land gehoord.
- 4 Een riet dat buigt in weer en wind,
zo is mijn knecht, een mensenkind,
wat is geknakt, verbreekt hij niet,
zijn adem heelt gelijk een lied.
- 5 Is hij een lamp die helder schijnt,
hij dooft de vlam niet die verkwijnt,
mijn knecht geeft gloed aan het bestaan,
hij wakkert het geringe aan.
- 6 Hij is het eerste morgenlicht,
de blinde ziet een vergezicht,
de dove hoort een nieuw geluid,
de aangeklaagde gaat vrijuit.
- 7 De vorst der vorsten is een knecht,
de volken komen tot hun recht,
vrijheid en vrede eren hem
die 't hart is van Jeruzalem.

tekst Jaap Zijlstra, bij Jesaja 42:1-7
melodie Augsburg 1666 - 'O Heiland, reiss die Himmel auf'

Kerk en Vrede gaat verhuizen

Op 7 april a.s. gaat het bureau van Kerk en Vrede de Obrechtstraat verlaten om zijn intrek te nemen in het Protestants Landelijk Dienstencentrum in Utrecht.

Postadres:
Postbus 1528
3500 BM Utrecht
Tel. 030-2316666

E-mail secretariaat@kerkenvrede.nl

De nieuwe adressen zijn als volgt:

Bezoekadres:
Kerk en Vrede
Joseph Haydnlaan 2a
3533 AE Utrecht

U bent na 7 april van harte welkom in het nieuwe kantoor, kamernummers 009 en 013 op de begane grond. Zie ook: www.kerkenvrede.nl

UW AGENDA

5 april, 3 mei, 7 juni, 5 juli,
2 augustus

Wake Detentiecentrum Zeist

Elke eerste zondag van de maand om 16.30 uur, Richelleweg 13, Soesterberg. Breng bloemen mee! Info: 030-6920592 / 06-38795678 of 030-6975362 / 06-29025008 en www.wakezeist.nl

12 april, 10 mei, 14 juni, 12 juli,
9 augustus

Schipholwakes

Iedere tweede zondag van de maand van 14:00-15:30 uur. In de nieuwe Schipholgevangenis zitten veel mensen die niet in Nederland mogen (ver)blijven, omdat ze niet over voldoende papieren beschikken.

Met deze wakes willen we een teken van solidariteit aan de migrantengevangenen geven. Ook willen we duidelijk maken dat wij grote vragen hebben bij het opsluiten van mensen die niets

misdaan hebben. Info: www.schipholwakes.nl

21 maart

Utrecht, Janskerk, Internationale Dag tegen Racisme.

Theatergroep Vreemde Vis brengt bij gelegenheid van 90 jaar Kerk en Vrede, de theater-voorstelling "En het regent" – Een cabaretachtige persiflage op het inburgeringbeleid in Nederland. Gespeeld door jonge immigranten. Teksten uit reële situaties. Tijdstip: in de middag. Voor de precieze tijd zie www.kerkenvrede.nl

t/m di 30 juni

Gouda, Tentoonstelling "Geweldloze actie – Vrede is de weg"

Deze tentoonstelling geeft een beeld van het leven en denken van Mahatma Gandhi. Hij is nog steeds een voorbeeld voor mensen die zoeken naar een vreedzame oplossing van conflicten.

Plaats: Museum voor Vrede en Geweldloosheid, Turfmarkt 30, Gouda. Info: 015 7850137.

www.vredesmuseum.nl.

13 april

Wereldwijd Internationale actiedag tegen militaire uitgaven.

Onderdeel van een wereldwijde campagne die ook in Nederland wordt gevoerd. Op/rond 13 april wordt de campagne geïntensiveerd. Organisatie: International Peace Bureau.

www.vredessite.nl.

17 mei

Amersfoort Symposium "Zit er schot in kernontwapening?"

Het afgelopen jaar zijn er veel hoopvolle ontwikkelingen geweest op het gebied van de kernwapenproblematiek. Hoe lang is de weg naar een kernwapenvrije wereld en welke horden moeten nog genomen worden?

Prof Dr. Tom Sauer bespreekt de nucleaire proliferatie en de wissel die dat trekt op nucleaire ontwapening. Krista van Velzen, zal spreken over haar ervaring tijdens de conferenties in Oslo en Nayarit en de situatie rond de vernieuwde B61-12 serie (de kernbom op Volkel). Tijd: 17 mei, 13:00-16:00 uur, Snouckaertlaan 11, Amersfoort. Toegang gratis. Organisatie: NVMP, gezondheidszorg en vredesvraagstukken. Info: 06-42009559. E-mail: office@nvmp.org. www.nvmp.org.

19-27 september

Vredesweek "Vrede verbindt"

Het motto voor de Vredesweek-2015 is 'Vrede verbindt'. Met dat motto roept PAX op tot ontmoeting en verbinding en worden moedige bruggenbouwers, zowel in Nederland als in conflictgebieden, in de schijnwerpers gezet. Voor meer informatie:

www.paxvoorvrede.nl

Zijn er ook nog bevrijdingsbewegingen in Mali?

door Bram Grandia

Ik ben een kind van de jaren '60 en '70. In de wereldwinkels verkochten we toen brochures over bevrijdingsbewegingen in Angola, Mozambique en zoveel andere landen. Ik kom het woord bevrijdingsbeweging nauwelijks meer tegen. Zijn ze er niet meer? Ze zijn er vast nog, maar ze heten anders.

Neem nu Mali. Ik lees voortdurend over de rebellen, jihadisten en terroristen in dat land. Daarmee word ik als kijker en lezer al direct op een weg gezet. Terroristen zijn boeven. Ze zijn onderdeel van Al Qaeda. Ik weet het al zonder ook maar iets gelezen te hebben. "We zijn er niet voor niets robuust ingegaan", zei minister Hennis in Nieuwsuur op 22 januari, nadat een Nederlandse Apache-helicopter tenminste vijf (wellicht zeven) opstandelingen behorende tot de MNLA heeft gedood en tientallen mensen heeft gewond. Het woord 'robuust optreden' heb ik eerder gehoord. Als

premier Balkenende het in 2006 bij een aanval op de Taliban in Uruzgan over 'robuust optreden' heeft, weet je dat er aan de kant van de Taliban veel doden en gewonden vallen. De term 'robuust optreden' is een vondst. Het is een eufemisme voor doden. Door robuust op te treden wordt de krijgsmacht in haar kracht gezet. Of niet?

In de krant las ik (op 17 november 2006) "dat de Nederlandse legerleiding bang is dat de NAVO-missie in Zuid-Afghanistan in een geweldsspiraal belandt door te 'robuust' optreden van de VS, Groot-Brittannië en Canada. Bronnen op het ministerie van Defensie bevestigen dat tussen Nederland en de NAVO-partners spanningen zijn ontstaan over de militaire strategie van de ISAF-missie. Nederlands hoogste militair, commandant der strijdkrachten Dick Berlijn, heeft "stevig

stelling" genomen tegen de bondgenoten, aldus bronnen op het departement. In het militair comité van de NAVO hield hij in september zijn collega's al voor, dat "het 'zwaartepunt' van de ISAF-missie niet uitschakeling van de Taliban moet zijn, maar het winnen van hearts and minds van de Afghaanse bevolking en behoud van parlementaire steun in de NAVO-landen." Dat waren toen wijze woorden. Vrijwel geruisloos trekt ISAF zich nu terug uit Afghanistan. Tien-duizenden burgerslachtoffers, meer ISAF-militairen gesneuveld dan het aantal doden van de Twintowers in New York. Een land in puin, miljoenen vluchtelingen. Op naar de volgende interventie. Om vervolgens in Mali direct weer in de val te lopen van het 'robuuste optreden'. Gaat u vooral zelf eens op zoek naar informatie, bijv. op de site van de MNLA. Deze

blijkt alles behalve een jihadistische beweging te zijn. In plaats van in gesprek te gaan met, wordt er geschoten op. Waarom? "We zijn er voor de bevolking van Mali", zegt de minister. Alsof de aanhangers van de MLNA niet tot die bevolking behoren. Een oude truc. Alsof de Taliban geen Afghanen zijn. Door de tegenstanders van de regeringspolitiek los te maken van het land, onteigen je hen, maakt hen tot een aparte categorie 'rebellen' of 'terroristen'. Minister, het is te simpel, te ongeloofwaardig. Wij belijden ons ongeloof in uw robuuste missie. De vrede in Mali lijkt verder weg dan ooit. En die Apache? Waarschijnlijk betekent het woord Apache 'vijand'. Een beroerd woord. Hoe zullen de Indianen het vinden dat in naam van een van hun stammen door hun overheersers vermoord wordt? Lijkt me een vreemde gewaarwording.